

20. Pochodne instrumenty finansowe

Grupa posiada następujące rodzaje instrumentów pochodnych:

Walutowe transakcje terminowe to zobowiązania do kupna walut obcych i lokalnych, obejmujące nie zrealizowane transakcje spot. **Kontrakty typu futures dla walut i stóp procentowych** to zobowiązania w formie umowy do otrzymania lub zapłacenia określonej wartości netto, zależnie od zmian kursów wymiany walut lub stóp procentowych, bądź do kupna lub sprzedaży waluty obcej lub instrumentu finansowego w ustalonym terminie w przyszłości po ustalonej cenie, określonej na zorganizowanym rynku finansowym. Z uwagi na fakt, że kontrakty futures są zabezpieczone środkami pieniężnymi lub papierami wartościowymi wycenianymi według wartości godziwej, zaś zmiany wartości nominalnej tych kontraktów rozliczane są codziennie w odniesieniu do notowań giełdowych, ryzyko kredytowe jest nieznaczne. **Kontrakty FRA** to kontrakty analogiczne do futures, tyle że negocjowane indywidualnie i wymagające gotówkowego rozliczenia w określonym terminie w przyszłości różnicy pomiędzy określoną w umowie stopą procentową a aktualną stopą rynkową, na bazie teoretycznej kwoty kapitału.

Walutowe i procentowe kontrakty swap to zobowiązania do zamiany jednego strumienia przepływów pieniężnych na inny. Rezultatem takiej transakcji jest zamiana walut lub stóp procentowych (na przykład, oprocentowania stałego na zmienne) lub połączenia wszystkich tych czynników (na przykład, międzywalutowe kontrakty swap stóp procentowych). Z wyjątkiem określonych walutowych kontraktów swap, nie następuje w przypadku tych transakcji zamiana kapitału. Ryzyko kredytowe Banku stanowi potencjalny koszt zastąpienia kontraktów swap, jeżeli strony nie wywiążą się ze swoich zobowiązań. Ryzyko to jest monitorowane na bieżąco przez odniesienie do aktualnej wartości godziwej, proporcji wartości nominalnej kontraktów oraz płynności rynkowej. W celu kontrolowania poziomu podejmowanego ryzyka kredytowego Grupa ocenia strony umowy przy pomocy tych samych metod, które stosuje się w działalności kredytowej.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej euroobligacji na stałą stopę wyemitowanych przez mFinance France, podmiot zależny od mBanku, listów zastawnych na stałą stopę wyemitowanych przez mBank Hipoteczny, podmiot zależny od mBanku, kredytów na stałą stopę otrzymanych przez mBank z Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych części portfela kredytów na zmienną stopę procentową, indeksowaną do stopy rynkowej, udzielonych przez Bank. Instrumentem zabezpieczającym w obu rodzajach rachunkowości zabezpieczeń jest Interest Rate Swap.

Szczegółowe informacje dotyczące rachunkowości zabezpieczeń zostały zaprezentowane w Nocie 21 poniżej.

Opcje walutowe i procentowe to umowy, na mocy których sprzedający przyznaje kupującemu prawo, ale nie obowiązek, nabycia (opcja kupna) lub sprzedaży (opcja sprzedaży) w ustalonym dniu, do ustalonego dnia lub też w ustalonym okresie – konkretnej ilości waluty obcej lub instrumentu finansowego po z góry ustalonej cenie. W zamian za powzięcie ryzyka walutowego lub ryzyka zmiany stóp procentowych, sprzedający otrzymuje od kupującego premię. Opcje mogą być opcjami znajdującymi się w obrocie giełdowym lub negocjowanymi pomiędzy Grupą a klientem (w transakcji pozagiełdowej). Grupa jest narażona na ryzyko kredytowe z tytułu zakupionych opcji tylko i wyłącznie do wysokości ich wartości bilansowej, którą stanowi ich wartość godziwa.

Transakcje na ryzyko rynkowe obejmują kontrakty futures i opcje na towary oraz opcje na akcje i indeksy giełdowe.

Nominalne wartości niektórych rodzajów instrumentów finansowych stanowią podstawę do ich porównania z instrumentami ujmowanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ale niekoniecznie wskazują, jaka będzie wartość przyszłych przepływów pieniężnych, bądź jaka jest bieżąca wartość godziwa instrumentów. Z tego względu nie pokazują, jaki jest stopień narażenia Banku na ryzyko kredytowe lub ryzyko zmiany cen. Instrumenty pochodne mogą mieć wycenę dodatnią (aktywa) lub ujemną (zobowiązania) w zależności od wahań rynkowych stóp procentowych lub kursów wymiany walut. Łączna wartość godziwa pochodnych instrumentów finansowych może podlegać znacznym wahaniom.

Wartości godziwe posiadanych instrumentów pochodnych przedstawiono w poniższej tabeli:

	Wartość kontraktu		Wartość godziwa	
	kupno	sprzedaż	aktywa	zobowiązania
Stan na 31 grudnia 2017				
Pochodne instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu				
Walutowe instrumenty pochodne				
- Walutowe transakcje terminowe (FX forward)	18 628 052	18 846 094	103 092	266 381
- Kontrakty FX swap	13 448 601	13 342 269	133 340	50 823
- Kontrakty CIRS	11 936 364	11 850 069	124 380	23 570
- Opcje walutowe kupione lub sprzedane w obrocie pozagiełdowym	1 809 601	1 802 752	32 911	36 080
Razem instrumenty pochodne z transakcji pozagiełdowych	45 822 618	45 841 184	393 723	376 854
- Walutowe kontrakty futures	86 599	86 897	-	-
Razem walutowe instrumenty pochodne	45 909 217	45 928 081	393 723	376 854
Pochodne na stopę procentową				
- Kontrakty IRS, OIS	149 054 812	149 054 813	782 159	791 641
- Kontrakty FRA	1 125 000	3 350 000	711	81
- Opcje na stopę procentową kupione lub sprzedane w obrocie pozagiełdowym	376 149	493 415	2 470	2 544
Razem instrumenty pochodne na stopę procentową z transakcji pozagiełdowych	150 555 961	152 898 228	785 340	794 266
- Kontrakty futures na stopę procentową	10 767	491	-	-
Razem instrumenty pochodne na stopę procentową	150 566 728	152 898 719	785 340	794 266
Transakcje na ryzyko rynkowe	1 304 405	1 862 741	44 651	34 093
Razem pochodne aktywa/zobowiązania przeznaczone do obrotu	197 780 350	200 689 541	1 223 714	1 205 213
Instrumenty pochodne zabezpieczające				
Instrumenty pochodne wyznaczone jako zabezpieczenie wartości godziwej				
- Kontrakty IRS	9 456 452	9 456 452	93 752	4 284
Instrumenty pochodne wyznaczone jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych				
- Kontrakty IRS	5 965 000	5 965 000	30 312	2 103
Razem instrumenty pochodne zabezpieczające	15 421 452	15 421 452	124 064	6 387
Efekt kompensowania	-	-	(111 475)	(116 235)
Razem rozpoznane pochodne aktywa/zobowiązania	213 201 802	216 110 993	1 236 303	1 095 365
Krótkoterminowe (do 1 roku)	76 997 463	80 094 156	407 334	387 154
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	136 204 339	136 016 837	828 969	708 211

W 2017 roku efekt kompensacji poza wyceną transakcji pochodnych obejmuje 30 572 tys. zł zabezpieczeń złożonych oraz 34 551 tys. zł zabezpieczeń otrzymanych w związku z zawartymi transakcjami na instrumentach pochodnych podlegającymi kompensacji.

Grupa mBanku S.A.

 Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe według Międzynarodowych Standardów
 Sprawozdawczości Finansowej za 2017 rok

(w tys. zł)

	Wartość kontraktu		Wartość godziwa	
	kupno	sprzedaż	aktywa	zobowiązania
Stan na 31 grudnia 2016				
Pochodne instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu				
Walutowe instrumenty pochodne				
- Walutowe transakcje terminowe (FX forward)	17 619 549	17 568 019	211 526	80 443
- Kontrakty FX swap	14 071 946	14 051 750	88 148	104 858
- Kontrakty CIRS	10 064 507	10 157 587	35 145	124 419
- Opcje walutowe kupione lub sprzedane w obrocie pozagiełdowym	1 985 060	2 451 218	34 562	44 064
Razem instrumenty pochodne z transakcji pozagiełdowych	43 741 062	44 228 574	369 381	353 784
- Walutowe kontrakty futures	155 494	155 830	-	-
Razem walutowe instrumenty pochodne	43 896 556	44 384 404	369 381	353 784
Pochodne na stopę procentową				
- Kontrakty IRS, OIS	142 353 190	142 353 190	1 339 170	1 376 516
- Kontrakty FRA	13 225 000	15 200 000	7 383	6 204
- Opcje na stopę procentową kupione lub sprzedane w obrocie pozagiełdowym	221 806	400 927	1 000	1 089
Razem instrumenty pochodne na stopę procentową z transakcji pozagiełdowych	155 799 996	157 954 117	1 347 553	1 383 809
- Kontrakty futures na stopę procentową	110 543	1 473	-	-
Razem instrumenty pochodne na stopę procentową	155 910 539	157 955 590	1 347 553	1 383 809
Transakcje na ryzyko rynkowe	2 161 160	4 297 119	41 342	30 961
Razem pochodne aktywa/zobowiązania przeznaczone do obrotu	201 968 255	206 637 113	1 758 276	1 768 554
Instrumenty pochodne zabezpieczające				
Instrumenty pochodne wyznaczone jako zabezpieczenie wartości godziwej	7 647 486	7 647 486	196 634	26 026
- Kontrakty IRS	7 647 486	7 647 486	196 634	26 026
Instrumenty pochodne wyznaczone jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych	2 665 000	2 665 000	30 926	1 786
- Kontrakty IRS	2 665 000	2 665 000	30 926	1 786
Razem instrumenty pochodne zabezpieczające	10 312 486	10 312 486	227 560	27 812
Efekt kompensowania	-	-	(176 989)	(197 100)
Razem rozpoznane pochodne aktywa/zobowiązania	212 280 741	216 949 599	1 808 847	1 599 266
Krótkoterminowe (do 1 roku)	95 706 104	97 390 032	608 038	522 887
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	116 574 637	119 559 567	1 200 809	1 076 379

W 2016 roku efekt kompensacji poza wyceną transakcji pochodnych obejmuje 26 746 tys. zł zabezpieczeń złożonych oraz 6 634 tys. zł zabezpieczeń otrzymanych w związku z zawartymi transakcjami na instrumentach pochodnych podlegającymi kompensacji.

W obu prezentowanych okresach transakcje na ryzyko rynkowe obejmują wartość godziwą opcji na indeks giełdowy, akcje i inne papiery kapitałowe, kontraktów futures na towary, kontraktów swap na towary.

W ramach pochodnych instrumentów finansowych Grupa wykazała instrumenty pochodne na kwotę 127 tys. zł (zobowiązania), które zostały wydzielone ze strukturyzowanych lokat inwestycyjnych (31 grudnia 2016 r.: 1 012 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2017 roku i 31 grudnia 2016 roku Grupa nie posiadała żadnych aktywów i zobowiązań finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.